

is embodied in his ethnoculture at the personal level, and at the professional level in the child- centism of the etnopedagogical activities, directed on the formation of ethnoculture basics in the senior preschoolers.

Readiness to form the foundations of ethnoculture in senior preschool children is considered as the result of professional-pedagogical training of future educators in the pedagogical college, which consists of cognitive, value-motivational, activity components of readiness. Each of the defined criteria for future educators' readiness, as well as the indicators that respond them are substantiated. Key positions have been established on the basis of which the preparation of future educators for the implementation of ethnocultural activity should be based.

Key words: readiness, preparation of future educators, formation of ethnocultural foundations, components of readiness, readiness criteria.

REFERENCES

1. Dyachenko M. I., Kandyibovich L. A. (1978). *Psihologicheskie problemy gotovnosti k deyatelnosti* [Psychological problems of readiness for activity]. Minsk: Izd-vo BGU [in Ukrainian].
2. Lesina T. M. (2017). Problema hotovnosti maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv do zbahachennia sotsialnoho zdorovia vykhovantsiv [The problem of the readiness of future preschool educators to enrich social health students]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Pedahohichni nauky*. Vyp. №8. pp. 56–61. Cherkasy [in Ukrainian].
3. Maksymenko S. D., Pelekh O. M. (1994). *Fakhivtsia potribno modeliuvaty. Naukovi osnovy hotovnosti vypuskyka pedvuzu do pedahohichnoi diialnosti* [The specialist needs to be modeled. Scientific bases of a graduate's readiness for pedagogical activity]. *Ridna shkola*. 3–4. 68–72 [in Ukrainian].
4. Potapkina L. (2015). Hotovnist do profesiinoi diialnosti yak psykhologo-pedahohichna problema. [Readiness for professional activity as a psychological and pedagogical problem]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Pedahohichni nauky*. 1. pp. 198-207. Khmelnytskyi: NADPSU [in Ukrainian].
5. Prykhodko Yu. O., Yurchenko V. I. (2012). *Psykhologichnyi slovnyk-dovidnyk* [Psychological reference dictionary]. Kyiv: Karavela [in Ukrainian].
6. Stepanov O. M. (2006). *Psykhologichna entsyklopediia* [Encyclopedia in Psychologics]. Kyiv: “Akademvydav” [in Ukrainian].

УДК 374.7–043.86

Оксана Самойленко

кандидат педагогічних наук

ORCID ID: 0000-0002-2305-4111

докторант кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна
samoilenckooxana@gmail.com

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ (ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

У статті представлено результати історико-педагогічного аналізу тенденції розвитку освіти дорослих на початку ХХІ століття. Розглянуто рівні та напрями впровадження рекомендації методологічного семінару “Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи” (Київ, листопад, 2018).

Розглянуто зміст провідних тенденцій розвитку освіти дорослих в Україні в умовах інтеграції до європейського освітнього простору, зокрема, тенденцій європейського, соціально-економічного та соціокультурного вимірів. Специфічними тенденціями розвитку освіти дорослих в Україні визначено тенденції демократизації суспільства, створення регіональних програм розвитку освіти дорослих, поширення місцевих ініціатив, надання інформаційно-освітніх послуг різним категоріям дорослого населення.

Умотивована необхідність розроблення комплексної науково-обґрунтованої кваліфікаційної характеристики професії (посади) “Андрогог” для педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів формальної та неформальної освіти. Визначено перспективи розвитку освіти дорослих в Україні у напрямі розробки Концепції та Національної програми освіти упродовж життя; прийняття законодавчих актів, нормативно-правових документів щодо освіти дорослих; проведення

системних заходів, спрямованих на реалізацію державної політики у сфері формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих.

Ключові слова: освіта дорослих, тенденції розвитку освіти дорослих, концепція розвитку освіти дорослих, спеціаліст у галузі освіти дорослих, андрагог, Україна.

Самойленко Оксана. Тенденції розвитку образования взрослых в Украине (начало XXI века)

В статье представлены результаты историко-педагогического анализа тенденций развития образования взрослых (начало XXI века). Рассмотрены уровни и направления внедрения рекомендации методологического семинара “Концептуальные основы развития образования взрослых: мировой опыт, украинские реалии и перспективы” (Киев, ноябрь, 2018).

Рассмотрено содержание ведущих тенденций развития образования взрослых в Украине в условиях интеграции в европейское образовательное пространство, в частности, тенденций европейского, социально-экономического и социокультурного измерений. Определены специфические тенденции развития образования взрослых в Украине: демократизация общества, создание региональных программ развития образования взрослых, распространение местных инициатив предоставления информационно-образовательных услуг различным категориям взрослого населения.

Обусловлена необходимость разработки комплексной научно-обоснованной квалификационной характеристики профессии (должности) “Андрагог” для педагогических и научно-педагогических работников учреждений формального и неформального образования. Обозначены перспективы развития образования взрослых в Украине в направлении разработки Концепции и Национальной программы образования в течение жизни; принятие законодательных актов, нормативно-правовых документов об образовании взрослых; проведение системных мероприятий, направленных на реализацию государственной политики в сфере формального, неформального и информального образования взрослых.

Ключевые слова: образование взрослых, тенденции развития образования взрослых, концепция развития образования взрослых, специалист в области образования взрослых, андрагог, Украина.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Історія становлення та розвитку освіти дорослих в Україні – це невід'ємна складова повселюдної вітчизняної освітньої практики. Щоб визначити тенденції її розвитку, необхідно здійснити загальний огляд педагогічних досліджень з цього питання.

Активну позицію з цього приводу займає Лук'янова Лариса Борисівна – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, голова правління Громадської спілки “Українська асоціація освіти дорослих”, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України. За її авторства у світ вийшло близько 20 наукових праць щодо розвитку освіти дорослих в Україні, серед яких найбільшого значення набуває “Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід” [5]. Це, по суті, перша спроба ґрунтовного аналізу стану законодавчого забезпечення освіти дорослих у 23 країнах світу; провайдерів та асоціацій, діяльність яких спрямована на реалізацію завдань освіти різних категорій дорослого населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Приклади європейських практик освіти дорослих систематично висвітлюються на шпальтах фахового видання України з педагогічних наук “Освіта дорослих: теорія, досвід та перспективи”, збірнику наукових статей “Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи”, монографіях: “Професійна освіта: андрагогічний підхід” (за ред. О. Дубасенюк), “Освіта дорослих у перспективі змін: інновації, технології, прогнози” (за ред. А. Василюк, А. Стоговського), практико-орієнтованого журналу Української асоціації освіти дорослих “Територія успіху” та ін.

Зазначимо, що у процесі розвитку теорії та практики освіти дорослих в Україні сформувалися самобутні науково-педагогічні школи, серед яких варто відзначити Житомирську науково-педагогічну школу [1], у якій активно розробляються концептуальні положення професійної підготовки майбутніх учителів у таких перспективних напрямках: теоретичні та методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти (С. Вітвицька); теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів до міжкультурної взаємодії суб'єктів освітнього процесу (Н. Якса); система професійно-педагогічної підготовки студентів університетів у контексті

Болонського процесу (Н. Сидорчук); теоретико-методологічні засади професійного розвитку педагогів загальноосвітніх закладів в умовах цивілізаційних змін (О. Вознюк), теоретичні та методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах варіативності освітньо-виховних систем (В. Ковальчук) та ін. Результатом діяльності Житомирської науково-педагогічної школи є друкування щорічника “Андрогогічний вісник”, на шпальтах якого розміщено наукові доробки вітчизняних вчених щодо теоретико-методологічних основ освіти дорослих, прикладних аспектів професійно-педагогічної освіти, психолого-педагогічних засад формування особистості в умовах неперервної освіти та ін.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Ураховуючи наявний досвід вирішення проблеми становлення та розвитку освіти дорослих в Україні, відзначимо необхідність перспективного огляду вітчизняних тенденцій розвитку освіти дорослих на тлі європейського досвіду.

Відповідно, **мета статті** полягає в узагальненні та систематизації наявних результатів теоретико-прикладних досліджень тенденцій розвитку освіти дорослих в Україні.

У дослідженні використано прикладні історико-педагогічні методи, зокрема, історико-структурний (з метою структурування історико-педагогічної літератури з проблеми дослідження), історико-діахронний (для виявлення й характеристики основних напрямів розвитку освіти дорослих в Україні на початку ХХІ століття) та історико-хронологічний (з метою визначення передумов формування системи освіти дорослих в Україні у зазначений період).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Знаковою подією для розвитку освіти дорослих в Україні став методологічний семінар “Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи” (Київ, 15 листопада 2018 р.) в Національній академії педагогічних наук України. У цьому заході взяли участь понад 200 осіб, серед яких – дійсні члени (академіки) і члени-кореспонденти НАПН України, педагогічні, науково-педагогічні працівники вітчизняних і зарубіжних закладів вищої і післядипломної освіти, педагоги загальноосвітніх шкіл, професійних (професійно-технічних) закладів освіти, працівники навчально-методичних і науково-методичних центрів професійно-технічної освіти, закладів фахової передвищої освіти, представники громадських організацій, центрів освіти дорослих, працівники інститутів НАПН України, аспіранти, докторанти.

Мета семінару – формування єдиного простору для професійної взаємодії та обміну досвідом, консолідації зусиль провайдерів освітніх послуг для дорослих, визначення перспектив розвитку формальної і неформальної освіти різних категорій дорослого населення в Україні.

Під час двох пленарних і п’яти секційних засідань обговорювалися проблеми філософії неперервної освіти – освіти впродовж життя та особливості освіти дорослих як чинника інноваційного розвитку держави в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів. Особливу увагу було приділено обговоренню питань, пов’язаних зі специфікою професійної підготовки педагогічного персоналу до роботи з різними категоріями дорослого населення. Пропозиції учасників методологічного семінару щодо перспектив розвитку освіти дорослих в Україні подано у Рекомендаціях методологічного семінару [11], сформованих відповідно до трьох рівнів: загальнодержавного, регіонального та рівня закладів освіти (рис. 1).

Окреслені вище Рекомендації сформовано з урахуванням основних закономірностей розвитку освіти дорослих в Україні:

1) формування особистості, здатної до сприйняття і творення змін, налаштовану на сприйняття цих змін як природної норми. Водночас, сприйняття сукупності змін неможливе без задоволення освітніх потреб людини впродовж її життя.

Тому сучасна освіта повинна набути інноваційного змісту для змінюваних освітніх потреб, а суб’єкти освітнього процесу – здатності інноваційного способу життя і навчання. Відтак постає практичне завдання: створити ефективну систему неперервної освіти впродовж життя [9, с. 74];

2) поглиблення міжнародного співробітництва у галузі освіти дорослих;

3) розширення співробітництва між суб’єктами громадянського суспільства щодо надання інформаційно-освітніх послуг різним категоріям дорослого населення;

4) створення інформаційно-освітніх платформ навчання дорослих;

б) поява розгалуженої мережі центрів/закладів, які надають інформаційно-освітні послуги різним категоріям дорослого населення;

7) інтенсивний розвиток неформальної та інформальної освіти дорослих у світі і в Україні зокрема;

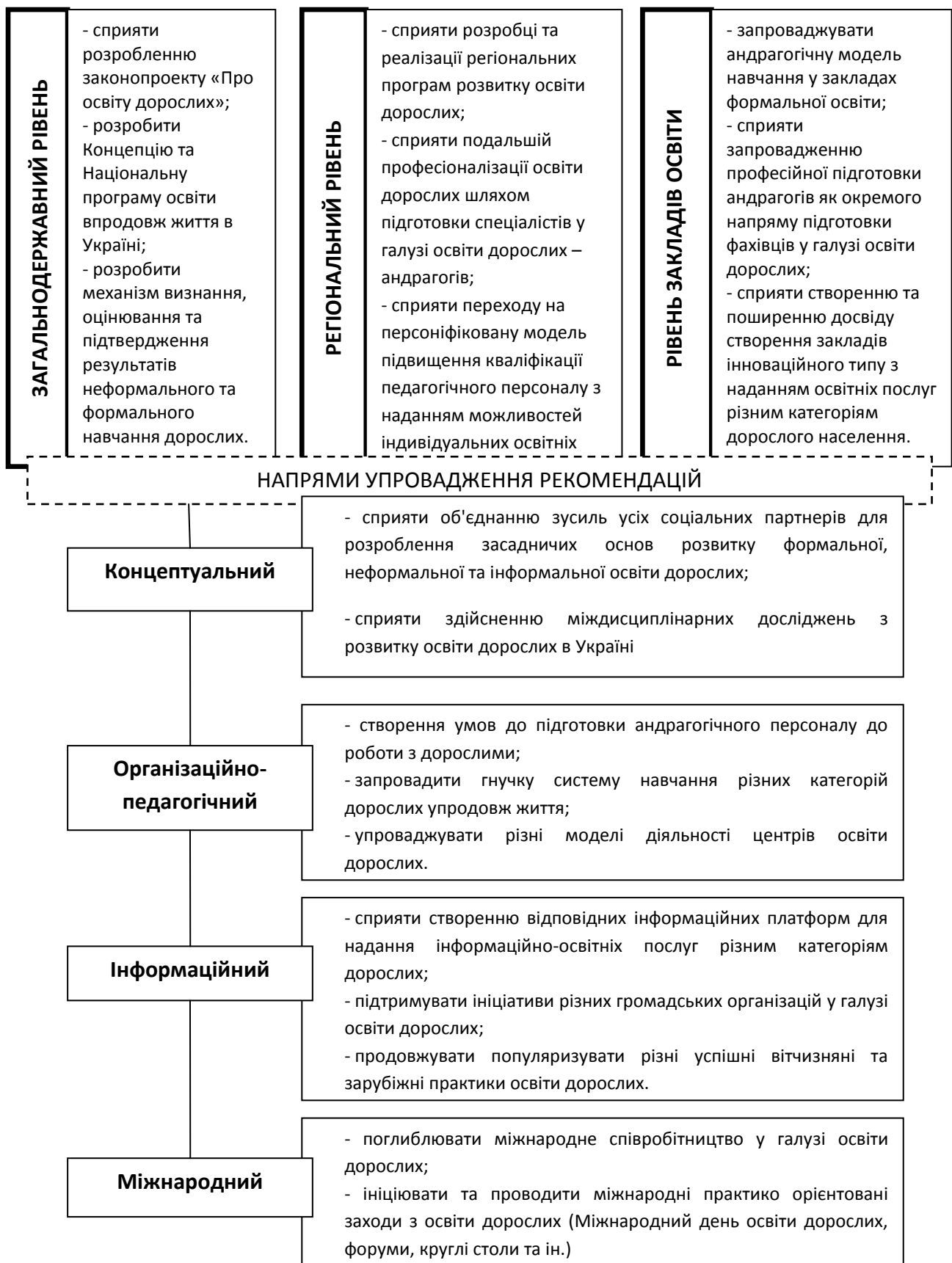

Рис. 1 Рівні та напрями впровадження рекомендації методологічного семінару «Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи» (15 листопада 2018 р., м. Київ)

8) урегулювання усіх форм та видів навчання упродовж життя між собою. Це можна буде вирішити із прийняттям відповідної законодавчої бази, яка б визначала взаємодію усіх підсистем системи неперервної освіти (Закон про освіту дорослих або його аналог) [7, с. 328];

9) запровадження у закладах формальної освіти навчальних курсів або змістовних модулів на засадах андрагогічної моделі;

10) необхідність підготовки андрагогічного персоналу до роботи з дорослими.

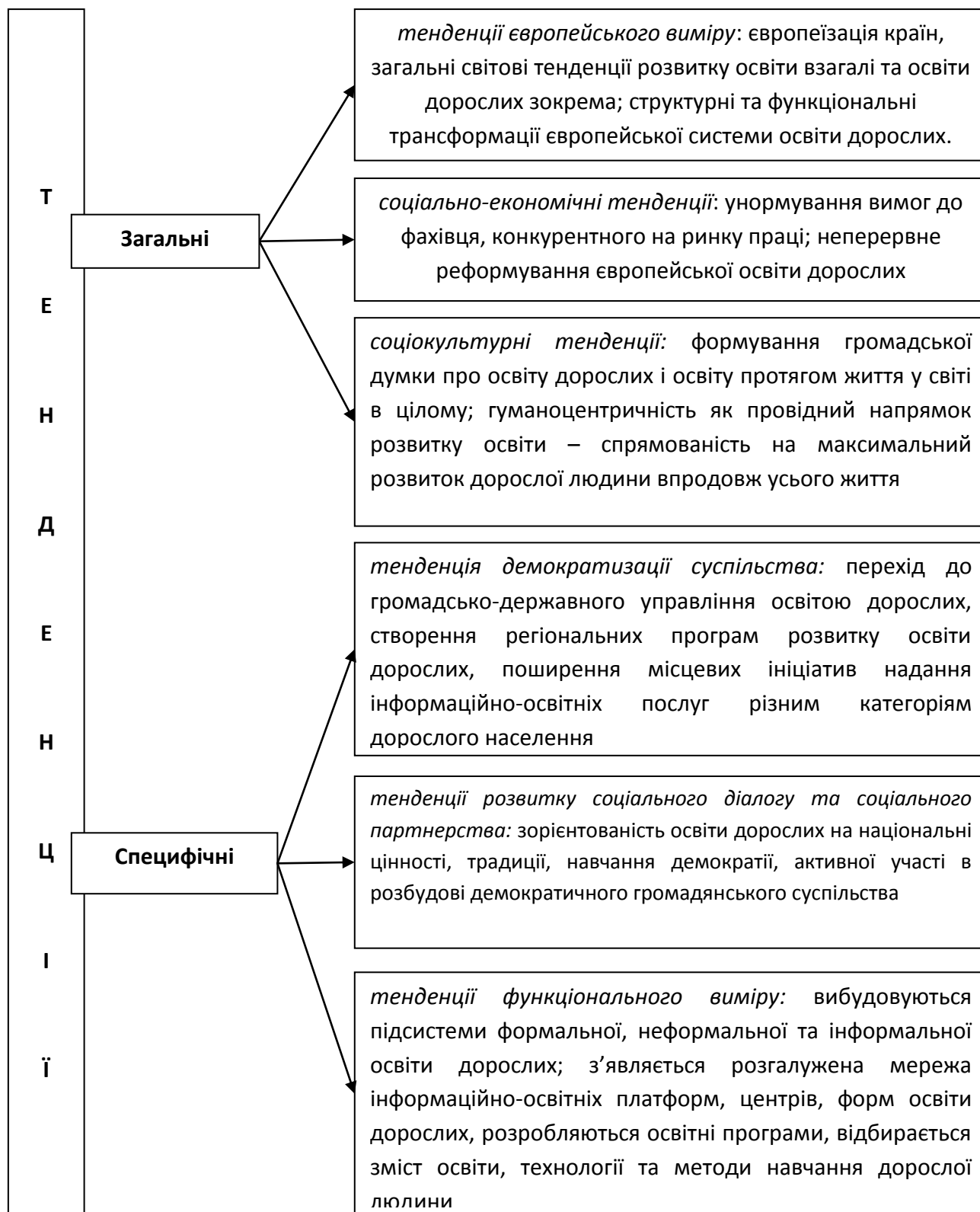

Рис. 2 Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні

Визначення та аналіз закономірностей розвитку освіти дорослих в Україні дозволив визначити її провідні тенденції, які забезпечують ефективність функціонування та результативність системи. Услід за О. Огієнко [10], з урахуванням результатів проведеного історико-компаративного аналізу розвитку освіти дорослих в Україні, ми виділили дві групи тенденцій розвитку освіти дорослих в Україні: *загальні* (тенденції європейського, соціально-економічного, соціокультурного вимірів) та *специфічні* (демократизації суспільства, налагодження соціального діалогу та соціального партнерства між усіма провайдерами інформаційно-освітніх послуг для різних категорій дорослих, функціонального виміру освіти дорослих) (рис. 2).

До тенденції європейського виміру Олена Огієнко відносить так звані *мегатенденції* – глобалізація, інтернаціоналізація, європеїзація, інформатизація освіти, які можна розглядати, як результат прискореного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що мають економічний, політичний, технологічний, культурний вимір та відображують формування не тільки міжнародного, а й європейського освітнього простору. Ці тенденції виступають деякою даністю, яку не можна ігнорувати, а необхідно приймати і відповідним чином на неї реагувати. В Україні їх урахування знаходить відображення у спрямованості освітніх реформ, вивченні та запровадженні зарубіжного досвіду, активному членстві в міжнародних організаціях (ЮНЕСКО, ЄС та ін.), асоціаціях освіти дорослих (EAEA, ISCAE, NERA та ін.), програмах і проектах (EDUCATION, AUDIOVISUAL AND CULTURE EXECUTIVE AGENCY (EACEA), ЕРАЗМУС+) та ін.), розвитку міжнародного соціального партнерства, створенні вітчизняного освітнього простору та освіти дорослих зокрема. Це, у свою чергу, відображує тенденцію конвергенції, яка дозволяє “пом’якшити” вплив мегатенденцій та розробити механізми збереження національної складової, національної специфічності систем освіти дорослих [1, с. 360].

Група *тенденцій соціально-економічного виміру* відображує тісний зв’язок освіти дорослих з процесами, що відбуваються в соціально-політичному та економічному житті Європейського Союзу та України зокрема. Сьогодні загальноприйнятним у країнах Західної Європи є компетентнісний підхід до професійної підготовки фахівців різних галузей економіки, співробітництво країн щодо професійної підготовки фахівців, орієнтація на практичну підготовку та інтеграція науки з навчанням, співробітництво закладу освіти з міжнародними концернами і дослідницькими інститутами, врахування потреб регіональної економіки.

Соціокультурні тенденції відображають спрямованість європейських країн на розвиток дорослої людини впродовж усього життя, її максимальну адаптацію до потреб людини, створення сприятливих умов для самореалізації, соціалізації, життєвої активності та участі в розбудові громадянського демократичного суспільства. Особливо відзначимо потужність “державної політики в галузі освіти дорослих, головним орієнтиром якої є людина, забезпечення її соціальної та професійної мобільності, демократичної громадянськості, соціальної мобільності” [2, с. 288].

Звідси випливають *специфічні тенденції розвитку освіти дорослих* в Україні, як от *тенденція демократизації суспільства*, яка виражається через появу громадсько-державного управління освітою дорослих, створення регіональних програм розвитку освіти дорослих, поширення місцевих ініціатив надання інформаційно-освітніх послуг різним категоріям дорослого населення.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі. Теоретичний аналіз проблеми засвідчив, що провідними тенденціями розвитку освіти дорослих в Україні в умовах інтеграції до європейського освітнього простору є: тенденції європейського виміру (європеїзація країн, загальні світові тенденції розвитку освіти взагалі та освіти дорослих зокрема; структурні та функціональні трансформації європейської системи освіти дорослих); соціально-економічного виміру (відображує тісний зв’язок освіти дорослих з процесами, що відбуваються в соціально-політичному та економічному житті Європейського Союзу та України зокрема); соціокультурні тенденції (відображають спрямованість європейських країн на розвиток дорослої людини впродовж усього життя, її максимальну адаптацію до потреб людини, створення сприятливих умов для самореалізації, соціалізації, життєвої активності та участі в розбудові громадянського демократичного суспільства). Звідси постають специфічні тенденції розвитку освіти дорослих в Україні (тенденція демократизації суспільства, яка виражається через появу громадсько-державного управління освітою дорослих, створення регіональних програм розвитку освіти дорослих, поширення місцевих ініціатив надання інформаційно-освітніх послуг різним категоріям дорослого населення).

У ході дослідження встановлено, що Україна має достатній практичний досвід розвитку освіти дорослих через упровадження андрагогічного підходу до підготовки фахівців різних галузей економіки, організацію курсів підвищення кваліфікацій, формування міждисциплінарних програм для здобуття паралельних та додаткових спеціальностей, надання вільного доступу до навчання через

глобальну інформаційну освітню мережу. Проте, ці ініціативи потребують державної підтримки через розробку Концепції та Національної програми освіти упродовж життя; прийняття законодавчих актів, нормативно-правових документів щодо освіти дорослих; проведення системних заходів, спрямованих на реалізацію державної політики у сфері формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих.

На часі необхідність підготовки спеціаліста у галузі освіти дорослих, тому виникає суспільний запит на комплексну науково-обґрунтовану кваліфікаційну характеристику професії (посади) “Андрогог” для педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів формальної і неформальної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдулкеримов И. З. Современные тенденции интернационализации высшего образования. *Проблемы современной экономики*. 2012. № 3 (43). С. 358–361.
2. Абдулкеримов И. З. Факторы и условия развития интеграционных процессов на рынке образовательных услуг. *Региональные проблемы преобразования экономики*. 2011. № 2 (28). С. 286–292.
3. Дубасенюк О. А. Житомирська науково-педагогічна школа: історія, здобутки, перспективи. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, ред. кол.: В. Г. Кременя, Т. Левовицького, І.А. Зязюн, П. Ю. Саух, Н. Г. Ничкало, О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка. 2012. С. 114–148.
4. Корчагіна Л. М. Навчання впродовж життя як пріоритетний напрямок модернізації управління освітою в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2008. Вип. 3. С. 326–331.
5. Лук'янова Л. Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід. Київ : ТОВ “ДКС-Центр”, 2017. 147 с.
6. Лук'янова Л. Провідні особливості навчання дорослих. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2009. Вип. 1. С. 74.
7. Огієнко О. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах (друга половина ХХ століття): автореф. дис... д-ра пед. наук : 13.00.01; АПН України; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ, 2009. 44 с.
8. Рекомендації методологічного семінару “Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи” (15 листопада 2018 р., м. Київ). Проект / наук. ред. Лук'янова Л. Б., Ничкало Н. Г.; упорядн. Аніщенко О. В.; Національна академія педагогічних наук України. Київ : НТУ, 2018. 12 с.

Samoilenko Oksana. Trends in the development of adult education in Ukraine (beginning of the XXI century)

The article presents the results of a historical and pedagogical analysis of adult education development trends (early 21st century). The level and directions of implementation of the recommendations of the methodological seminar “Conceptual framework for the development of adult education: world experience, Ukrainian realities and prospects” (Kyiv, November, 2018) are considered.

The content of the leading trends in the development of adult education in Ukraine in the context of integration into the European educational space, in particular the trends in European, socio-economic and socio-cultural dimensions, is considered. Specific trends in the development of adult education in Ukraine are identified: democratization of society, the creation of regional programs for the development of adult education, the spread of local initiatives to provide information and educational services to various categories of adults.

The necessity of developing a comprehensive scientifically-based qualification characteristics of the andragogue profession (position) for pedagogical and scientific-pedagogical workers of institutions of formal and non-formal education is explained. The prospects for the development of adult education in Ukraine in the direction of developing the Concept and the National Program of Education throughout Life; adoption of laws, regulatory documents on adult education; carrying out systemic measures aimed at implementing state policy in the field of formal, non-formal and informal adult education.

Key words: *adult education, adult education development trends, adult education development concept, adult education specialist, andragogue, Ukraine.*

REFERENCES

1. Abdulkerimov, I. Z. (2012). Sovremennye tendencii internacionalizacii vysshego obrazovaniya [Current trends in the internationalization of higher education]. *Problemy sovremennoj e'konomiki*, 3 (43), 358-361 [In Russian].
2. Abdulkerimov, I. Z. (2011). Faktory i usloviya razvitiya integracionnykh processov na rynke obrazovatel'nykh uslug [Factors and conditions for the development of integration processes in the educational services market]. *Regional'nye problemy preobrazovaniya e'konomiki*, 2 (28), 286–292 [In Russian].
3. Dubaseniuk, O. A. (2012). Zhytomyrska naukovo-pedahohichna shkola: istoriia, zdobutky, perspektyvy [Zhytomyr scientific-pedagogical school: history, achievements, perspectives. Formation and development of scientific-pedagogical schools: problems, experience, prospects]. *Stanovlennia i rozvytok naukovo-pedahohichnykh shkil: problemy, dosvid, perspektyvy: zb. nauk. Prats.* 114–148 [In Ukrainian].
4. Korchahina, L. M. (2008). Navchannia vprodovzh zhyttia yak priorityetnyi napriamok modernizatsii upravlinnia osvitoiu v Ukraini [Lifelong learning as a priority area for modernizing education management in Ukraine.]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, 3, 326–331 [In Ukrainian].
5. Luk'ianova, L. (2017). *Zakonodavche zabezpechennia osvity doroslykh: zarubizhnyi dosvid* [Legislative Support for Adult Education: Foreign Experience]. Kyiv : TOV “DKS-Tsentr” [In Ukrainian].
6. Luk'ianova, L. (2009). Providni osoblyvosti navchannia doroslykh [Leading features of adult learning]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*. 1, 74 [In Ukrainian].
7. Ohienko, O. (2009). Tendentsii rozvytku osvity doroslykh u skandinavskykh krainakh (druha polovyna XX stolittia) [Trends in Adult Education in Scandinavian Countries (Second Half of the Twentieth Century)]: *avtoref. dys... d-ra ped. nauk : 13.00.01; APN Ukrainy; Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh. K.*, 44 [In Ukrainian].
8. Luk'ianova, L. (2018). Rekomendatsii metodolohichnoho seminaru “Kontseptualni zasady rozvytku osvity doroslykh: svitovi dosvid, ukraïnski realii i perspektyvy” [Recommendations of the methodological seminar “Conceptual foundations of adult education development: world experience, Ukrainian realities and perspectives”] (15 lystopada 2018 p., m. Kyiv), 12 [In Ukrainian].

УДК 378.093.2.091.214-027.22:54

Петро Савчук

кандидат педагогічних наук
ORCID ID: 0000-0002-5319-3913

директор

Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського, Україна,
bar_bpu01@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ

У статті представлено дослідження особливостей планування освітнього процесу в педагогічному коледжі. Увагу зосереджено на специфіці організації практичної діяльності студентів на заняттях з хімії. З'ясовано, що в педагогічному коледжі освітній процес із хімії охоплює лекції і практичні заняття, самостійну роботу студентів, виховні заходи, педагогічну практику. Щодо діяльності викладача, то вона спрямовується на комплексне розв'язання завдань загальноосвітньої підготовки студентів з хімії, встановлення стосунків між студентами та між викладачем і студентами, необхідних для ефективного перебігу педагогічного процесу, активізації пізнавальної діяльності окремих студентів та групових суб'єктів навчальної діяльності.

Визначено педагогічні норми, дотримання яких дозволяє конструювати педагогічний процес: науково обґрунтоване планування, організація діяльності суб'єктів педагогічного процесу, координація зусиль учасників навчальної діяльності, стимулювання, оперативний контроль та облік.

Проаналізовано науковий доробок дослідниці О.Г.Ярошенко, її авторське навчально-методичне забезпечення для реалізації теорії групової навчальної діяльності (підручники, робочі зошити з друкованою основою, зошити для практичних робіт і тематичного контролю знань, збірки задач, тестів, компакт-посібники тощо). Увагу зосереджено на аналізі змісту та структури інтегрованого курсу “Хімія з основами біології”, який вивчають студенти педагогічних спеціальностей у коледжі.